

F23 Stokes sats

Definition: Låt $u = (u_1, u_2, u_3)$ vara ett C^1 -fält.

Vi definierar rotationen av u som vektorfältet

$$\text{rot } u = \left(\frac{\partial u_3}{\partial x_2} - \frac{\partial u_2}{\partial x_3}, \frac{\partial u_1}{\partial x_3} - \frac{\partial u_3}{\partial x_1}, \frac{\partial u_2}{\partial x_1} - \frac{\partial u_1}{\partial x_2} \right)$$

Fältet u kallas virvelfritt om $\text{rot } u = 0$

Notera att vi symboliskt kan se

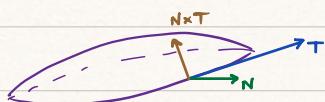
$$\text{rot } u = \nabla \times u = \begin{vmatrix} e_1 & e_2 & e_3 \\ \frac{\partial}{\partial x_1} & \frac{\partial}{\partial x_2} & \frac{\partial}{\partial x_3} \\ u_1 & u_2 & u_3 \end{vmatrix} = \left(\frac{\partial u_3}{\partial x_2} - \frac{\partial u_2}{\partial x_3}, \frac{\partial u_1}{\partial x_3} - \frac{\partial u_3}{\partial x_1}, \frac{\partial u_2}{\partial x_1} - \frac{\partial u_1}{\partial x_2} \right)$$

Stokes sats:

Låt $u: \mathcal{R} \rightarrow \mathbb{R}^3$, $\mathcal{R} \subset \mathbb{R}^3$ öppen, $u \in C^1$. Om Y är ett orienterat ytförslag i $\mathcal{R}$ med orienterad rand ∂Y så gäller

$$\int_{\partial Y} u \cdot dr = \iint_Y (\text{rot } u) \cdot N dS,$$

där $N \times T$ pekar in mot ytan i varje randpunkt.

Anmärkning: Om ytan är en plan yta i xy-planet
såh $u = (u_1, u_2, u_3)$

Låt $r(t) = (x(t), y(t), 0)$ vara en parametrisering
av randen, där $a \leq t \leq b$.

$$\int\limits_{\partial Y} u \cdot dr = \int\limits_a^b (u_1(r(t))x'(t) + u_2(r(t))y'(t)) dt \\ = \int\limits_{\partial Y} u_1 dx + u_2 dy.$$

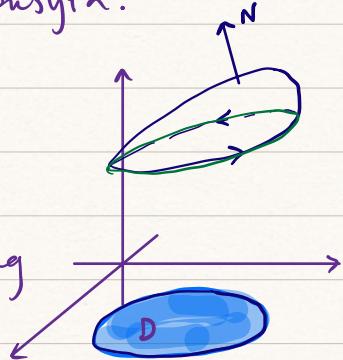
$$\iint_Y \text{rot } u \cdot N \, dS = \iint_Y \left(\frac{\partial u_2}{\partial x_1} - \frac{\partial u_1}{\partial x_2} \right) dx_1 dx_2, \text{ eftersom } N = (0, 0, 1).$$

Antså $\int\limits_{\partial Y} u \cdot dr = \iint_Y \left(\frac{\partial u_2}{\partial x_1} - \frac{\partial u_1}{\partial x_2} \right) dx_1 dx_2$ (Greens formel)

Beweis: I fallet att Y är en funktionsytta.
och $\partial Y \in C^2$.

$$Y = \{(x_1, y_1, z): z = f(x_1, y_1), (x_1, y_1) \in D\}.$$

Låt $r: [\alpha, \beta] \rightarrow \partial Y$ vara en parametrisering
av randen ∂Y .

$$r(t) = (x(t), y(t), f(x(t), y(t))).$$

$$\int\limits_{\partial Y} u \cdot dr = \int\limits_{\alpha}^{\beta} u(r(t)) \cdot r'(t) dt = \int\limits_{\alpha}^{\beta} u(r(t)) \cdot (x', y', f'_x(x, y)x' + f'_y(x, y)y') dt \\ = \int\limits_{\alpha}^{\beta} (u_1 x' + u_2 y' + u_3 f'_x \cdot x' + u_3 f'_y \cdot y') dt = \int\limits_{\alpha}^{\beta} ((u_1 + u_3 f'_x)x' + (u_2 + u_3 f'_y)y') dt \\ = \int\limits_{\alpha}^{\beta} (u_1 + u_3 f'_x, u_2 + u_3 f'_y) \cdot (x'(t), y'(t)) dt = \int\limits_{\partial D} (u_1 + u_3 f'_x, u_2 + u_3 f'_y) \cdot dr = \textcircled{*}$$

Eftersom $s(t) = (x(t), y(t))$ är en parametrisering av ∂D .

Greens formel ger nu

$$\textcircled{*} = \iint_D \left(\frac{\partial (u_2 + u_3 f'_y)}{\partial x} - \frac{\partial (u_1 + u_3 f'_x)}{\partial y} \right) dx dy = \textcircled{+}$$

$$= \frac{\partial u_2}{\partial x} + \frac{\partial u_2}{\partial z} \cdot f'_x + \left(\frac{\partial u_3}{\partial x} + \frac{\partial u_3}{\partial z} \cdot f'_x \right) f'_y + u_3 f''_{xy}$$

$$= \frac{\partial u_1}{\partial y} + \frac{\partial u_1}{\partial z} \cdot f'_y + \left(\frac{\partial u_3}{\partial y} + \frac{\partial u_3}{\partial z} \cdot f'_y \right) f'_x + u_3 f''_{xy}$$

$$\begin{aligned} \textcircled{+} &= \iint_D \left(\frac{\partial u_2}{\partial x} + f'_x \cdot \frac{\partial u_2}{\partial z} + f'_y \frac{\partial u_3}{\partial x} + f'_x f'_y \frac{\partial u_3}{\partial z} + f''_{xy} u_3 \right. \\ &\quad \left. - \frac{\partial u_1}{\partial y} - f'_y \frac{\partial u_1}{\partial z} - f'_x \frac{\partial u_3}{\partial y} - f'_x f'_y \frac{\partial u_3}{\partial z} - f''_{xy} u_3 \right) dx dy \end{aligned}$$

$$= \iint_D \left(\frac{\partial u_3}{\partial y} - \frac{\partial u_2}{\partial z}, \frac{\partial u_1}{\partial z} - \frac{\partial u_3}{\partial x}, \frac{\partial u_2}{\partial x} - \frac{\partial u_1}{\partial y} \right) (-f'_x, -f'_y, 1) dx dy$$

$$= \iint_Y (\operatorname{rot} u) \cdot N dS. \quad \textcircled{+}$$

Ex: Beräkna $\iint_S u \cdot d\sigma$, där $u = (-y^3, x^3, -z^3)$

och S är skärningen av cylindern $x^2 + y^2 = 1$ och planet $2x + 2y + z = 3$ orienterad moturs sett frånifrån

$\tau(x, y) = (x, y, 3 - 2x - 2y)$
 är en parametrisering av Y .

$$\vec{r}_x \times \vec{r}_y = (2, 2, 1).$$

Stokes Sats

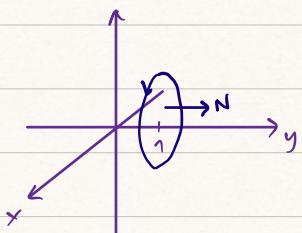
$$\oint_{\gamma} u \cdot dr = \iint_Y (\text{rot } u) \cdot N dS = \iint_D (\text{rot } u) \cdot (2, 2, 1) dx dy \quad \textcircled{*}$$

$$\text{rot } u = \begin{vmatrix} e_1 & e_2 & e_3 \\ \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ -y^3 & x^3 & -z^3 \end{vmatrix} = (0, 0, 3x^2 + 3y^2)$$

$$\textcircled{*} = \iint_D (3x^2 + 3y^2) dx dy = 3 \int_0^{2\pi} \int_0^1 r^3 dr d\theta = 3 \cdot 2\pi \left[\frac{r^4}{4} \right]_0^1 = \frac{3\pi}{2}.$$

Ex: Bestäm kurvintegralen av $F(x, y, z) = (x^2 y^3, e^{xy-x+z}, x+z^2)$
 längs cirkeln $x^2 + z^2 = 1$ i planet $y=1$, där cirkeln är
 orienterad medurs sedd från origo.

Lösning: $\text{rot } F = \begin{vmatrix} e_1 & e_2 & e_3 \\ \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ x^2 y^3 & e^{xy-x+z} & x+z^2 \end{vmatrix} = (-e^{xy-x+z}, -1, e^{xy-x+z} - 3x^2 y^2)$

$$\oint_{\gamma} F \cdot dr = \iint_Y (\text{rot } F)(0, 1, 0) dS = - \iint_Y dS = -\pi$$

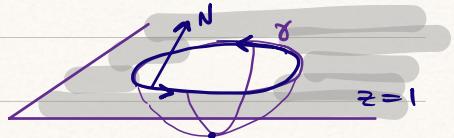
Ex: Yt om S består av den delen av paraboloiden

$$z = x^2 + 4y^2 \text{ som ligger under planet } z=1 \text{ orienterad}$$

så att normalen N får positiv z -komponent.

Bestäm flödet av $\operatorname{rot} F$ genom S , där $F(x,y,z) = (y, -xz, xz^2)$

Lösning: $\iint_S (\operatorname{rot} F) \cdot N \, dS = \int_{\gamma} F \cdot dr$

En parametrering av γ är

$$r(\theta) = (\cos \theta, \frac{1}{2} \sin \theta, 1), \quad 0 \leq \theta \leq 2\pi.$$

$$r'(\theta) = (-\sin \theta, \frac{1}{2} \cos \theta, 0)$$

$$\int_{\gamma} F \cdot dr = \int_0^{2\pi} \left(\frac{1}{2} \sin \theta, -\cos \theta, -\cos \theta \right) \cdot \left(-\sin \theta, \frac{1}{2} \cos \theta, 0 \right) d\theta$$

$$= \int_0^{2\pi} \left(-\frac{1}{2} \sin^2 \theta - \frac{1}{2} \cos^2 \theta \right) d\theta = -\frac{1}{2} \cdot 2\pi = -\pi.$$